

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 "
 Helyben hársos bordva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 szombat utáni napok kivételével.

Helyosztóság 69 kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczs-utca 2

A szerkesztőség külföldi visszaküldésért
 vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előzetesek és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intésendők.

Helyes számú ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, június 27.

A londoni tragédia.

A művelt világ szeme, érdeklődése és részvéte még mindig az angol fővárosra van irányítva, a hol világraszóló örömnépélyre készültek és már napok óta aggódva lesnek minden hírt a válságos betegségben szenvedő királyról.

Megrázó tragédia! Hatvan esztendő elmúlt, mikor reászállt a világ legnagyobb birodalmának trónja és mikor fejére akarta tenni nemzete a koronát — súlyos betegség döntötte ágyba, hol napok óta élet és halál közt lebeg.

A legújabb jelentések szerint mára várják a krízist az orvosok.

Vajjon mit hoz ez a krízis: örömet-e vagy mérhetetlen gyászt?

Az angol király válságos állapotáról legjobb tudósításaink a következők:

A nagybeteg angol király.

London, július 27. Némi nyugtalanságot okoz a hivatalos bulletinnek az a passzusa, hogy a király *ismét fájdalmat érez*. Orvosi körökben ezeket a fájdalmakat kedvező jelenségnek mondják és utalnak arra, hogy a királynak mindemellett *jó étvágya* van és hogy a beteg teljesen lázmentes. A fájdalmak teljesen lokális jellegűek.

London, június 27. A király betegségében a *krízist szombaton* várják. A lapok közül a legoptimisztikusabb a *Daily Mail*, mely ma cikket közöl a következő felirással: *A király a gyógyulás útján*. Ugyanez a lap jelenti, hogy a király orvosai a királyné előtt kijelentették, hogy most már *garantálnak a király életéért*.

London, június 27. A király állapota határozottan javult. A beteg minden iránt érdeklődik, újságokat és táviratokat olvas, sőt már egy cigarettát is elszítt. Tápláléka bouillon és tej. Egyik lap jelenti, hogy az operáció alkalmával a kelésből egy font genyt vettek ki.

London, június 27. Az üzleti világban nagy az elkeseredés a király orvosai ellen, a kik a közönséget nem értesítették idejekorán a király válságos állapotáról. Azt mondják, hogy a közönséget két-három nappal előbb lehetett volna értesíteni és így az előkészületek költségeit sokan megtakarították volna. A kereskedők kérvényt szándékoznak intézni a parlamenthez a király orvosai ellen.

Kopenhága, június 27. Az itteni udvarhoz nem érkeztek kedvező hírek az angol király állapotáról. Sőt tegnap este azt jelentették Londonból, hogy a király *nagy fájdalmakat érez* és hogy *ereje csökken*. A dán udvarnál a király teljes felgyógyulásában *egyáltalában nem hisznek*.

Kopenhága, június 27. (Saját tud. távir.) Londonból jelentik, hogy VII. Eduárd ereje rohamosan hanyatlak. Orvosi vélemények szerint másodikbani operálás esetén nem remélhető életben maradása.

London, június 27. (Saját tud. távir.) A király egészségének beállta esetén sem lesz a koronázás október előtt megtartva. Hir szerint a szivarozást megengedték.

Körber indiszkréziója.

Bécsből jelentik: Körbernek a *Wiener Abendpost* úján való az a mentegetőzése, hogy a kereskedelmi szerződések felmondásának a dolga nem az osztrák kormány akaratával került nyilvánosságra, Goluchowszky külügyminiszter határozott kívánságára történt. Ugyanis ez az indiszkrézió nagyon kellemetlen Goluchowszkyknak, a ki eddig még nem volt abban a helyzetben, hogy a külföldi hatalmakkal a kereskedelmi szerződések felmondását notifikálja. Körber ugyanis megelőzte és, csupán azért, hogy a magyar kormányt sarokba szorítsa. Ez a taktikai fogás azonban nem sikerült és minthogy Széll Kálmán most még kevésbé hajlandó engedni, Körber állása határozottan megrendültnek tekinthető. Annyi bizonyos, hogy ez az indiszkrézió nem vált előnyére az osztrák miniszterelőzőknek.

Az olasz borklauzula

Rómából jelentik: *Prinetti* olasz külügyminiszter már megkapta *Goluchowsky* jegyzékét, melyben az osztrák magyar külügyminiszter tudatja vele, hogy a borklauzulát a *magyar kormány határozott ellenzése* következtében nem újítja meg. Prinetti legutóbbi szenátusi beszédében már célzott is arra, hogy az olasz bortermelőknél számolniuk kell a borklauzula megszüntetésének eshetőségével. Prinettinek ez a kijelentése nagyon meglepte a politikai köröket és főképp az északolaszországi szenátorok és képviselők most e miatt Prinetti külügyminiszter lemondását követelik, azt mondván, hogy nem képes megvédeni az olasz termelők érdekeit. Néhány római lap ma azt írja, hogy Prinetti állása megrendült.

UJDONSÁGOK.

TAJÉKOZTATÓ.

Június 28. Biharmegyei és Nagyváradai Nőegylet ülése.
 Július 1. Orvos-gyűlés.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

* A 4 millió kölcsön. Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága ma, szombaton délután rendkívüli közgyűlésben tárgyalja a városi részére szükséges 4.100.000 koronás kölcsön

ügyét. Ugy a pénzügyi bizottság, mint a városi tanács a Pesti Hazai Takarékpénztár ajánlatát javasolja elfogadásra. A Hazai Takarékpénztár a kölcsönt 65 évre, 93-as árfolyammal, 4-60% annuitás mellett és az esetleges konvertálásnál 2 1/2% stornódj kikötésével tette meg. — Tegnap egy új ajánlat is érkezett a városhoz. A Magyar Jelzálog Hitelbank előbbi ajánlatát oda módosította, hogy a hajlandó a városnak a kölcsönt 65 évi törlesztésre 94 1/4 árfolyammal, évi 4-64% annuitás mellett és 3% stornódj kikötésével megadni. Ennél az ajánlatnál azonban még mindig előnyösebb a Hazai Takarékpénztáré, mert jóllehet, hogy az intézeti kötelezők árfolyamma 1 1/4%-al kedvezőbb, de az annuitás évi 0-04%-al magasabb. Azonkívül a 2.600.000 korona eddigi kölcsön konvertálása után a mely szintén beunfoglaltatik a kölcsönben, a Hazainál felveendő kölcsön esetén stornódj nem jár, míg ha a Jelzálogbanktól veszi fel a kölcsönt a város, a Hazainál 3% stornódj kell a városnak fizetni. Az új kölcsön után kikötendő stornódj is 1/2%-al kevesebb a Hazainál.

* A *Szigligeti-Társaság* jubileuma. Folyó év október hónapban lesz 10 éve, hogy a Szigligeti-Társaság megalakult. A 10 éves évfordulót ünnepélyesen megüli a társaság. E célból rendező bizottságot küldtek ki *Hoványi Géza* elnöklété alatt, ki tegnap ez ügyben tanácskozássra hívta egybe a bizottság tagjait. Dr. *Bodor* Károly, dr. *Adorján* Armin, *Winkler* Lajos titkárok, *Biró* Lajos, dr. *Gyémánt* Jenő, *Láng* József, *Sas* Ede, *Halász* Lajos és *Fehér* Dezső. A bizottság a következő javaslatot terjeszti a választmány elé: Október 26-án d. e. *diszgyűlés* tartassék a *Kereskedelmi Csarnok* dísztermében, melyet a rend. bizottság elnöke beszéd kíséretében nyit meg, méltatva *Rádl* Odön elnök elvülhetetlen érdemeit a Társaság létrehozása és felvirágoztatásában. *Rádl* Odön válasza után *Endrődi* Sándor, *Imrik* Péter, *Sas* Ede, *Fehér* Dezső és *Móricz* Paula részint költői, részint szépirodalmi munkákkal működnek közre. A Társaság főtitkára ugyanekkor oly tárgyban indítványt terjeszt elő, mely egyelőre titokban marad. *Láng* József felajánlta, hogy e közgyűlésre saját költségén a Társaság 10 éves történetét fogja kiadni. Az évkönyv harmadik kötete is akkor jelenik meg. Déliben fényes bankett lesz, melyen a Társaság tagjai és a város előkelőségei vesznek részt. Este a színházban díszelőadás lesz, *Szigligeti* Ede valamelyik szindarabjával. A választmány jövő héten tartandó ülésén bizonyára egyhangulag elfogadja a rend. bizottság e javaslatát.

* A *Vigszínház* Nagyváradon. *Liptai* Károly hírlapíró budapesti lakos az általa vezetendő s a Vigszínház művészeiből álló társulattal tartani szándékolta 2 színelőadást (július 9. és 10-én) engedélyt kért. Mivel e sürgős kérelem elintézése előtt, a déki és főként helyi szűkegy jogos érdek megővendő, főkapitány u. véleményadásért megkereste a szűkegy bizottságot, onn elnöke *Hoványi* Géza dr. a bizottság, szombaton ülésre hívta össze, ah. érdemes engedély ügyben véleményét ad. bizottság. — Reméljük, hogy a szűkegy bizottság véleménye elutasító lesz, a szűkegy nagyon érzi szükségét a közönség a

Vigszínház előadásainak s új darabok lejátsszásával kárt okozzon a téli színi szezonnak. Ez a legkevésbé, amit **Somogyi Károly** színigazgató Nagyváradtól elvárhat.

* **Az aszfaltgyár égése.** Tegnap reggel 6 óra 10 perczkor harangzúgás verte fel a város még nagyobb részét félálomba merült lakosságát. A Idegser-utcán levő ugynevezett aszfaltgyár gyuladt ki, de a tűz jelentékenyebb károkat nem tett, úgy egy félóra alatt a **Mezey Mihály** parancsnoksága alatt kivonult tűzoltóság eloltotta a tüzet. A tüzet egy aszfalt bitumennel tele levő üst felrobbanása okozta; állítólag a 110 cm. vastag alappal bíró üst rosszul volt kijavítva, s ma mikor alágyújtottak, kirepedt, a láng az aszfaltot érte, s az meggyuladt. Attól a pajtaszerű épület is tüzet fogott s miután az egész alkotmány fából igen primitív módon van építve, csakhamar lángba borult az épület. Szerencsére nem volt más épület melléje építve, különben igen nagy pusztítást vihetett volna végbe a tűz. A kár mindössze kétezer forint, de a leégett épületről itélve nem is lehet több — lévén az nem egyébb mint egy fasátor. A leégett épületnek különben a felét megmentették a tűzoltók, kik drókas munkát fejtettek ki az oltásban. Mint értesültünk biztosítva volt.

* **Varga Akos halála.** Részvétellel vették a gyászhirot, hogy városunk egyik köztisztelőben álló derék polgára: **Varga Akos** meghalt. A Kunságban született; annak erős fajmagyarsága ihlette lelkét, midőn még mint egész fiatal ember városunkba került. A pénzügyigazgatóságnál kapott állást, hol igen sok kellemetlensége volt a [Bach-korszak elnyomásával megbarátkozni nem tudó ifjunak. Az idők változtak — Váradi **Gyórfy Gyulát**, az akkori Tisza-párt-tagját küldte képviselőjének, Varga — jóllehet állam hivatalnok volt, — Gyórfyre szavazott; az ellenzékeskedésnek megadta az árát, három napra rá **Trencsénbe** helyezték át. A tótok közt — mint maga mondogatta — nem jól érezte magát — lemondott, visszajött s a postánál kapott állást; majd a hetvenes években Nagyváradi városa alszámvevőnek választotta meg, mely állásában a város érdekében odaadó munkásságot fejtett ki. Midőn a **Biharmegyei Takarékpénztár** megalakult, őt hívták meg pénztárnoknak, mely tisztének éveken keresztül, szorgalommal felelt meg. Sok évi munka után nyugalmába vonult, de tenni vágyó lelke nem tudott bele törődni a jól megérdemelt pihenésbe s midőn a **Berettyó vízszabályozó társulat** azzal tüntette ki, hogy pénztárnokának hívta meg — kész örömmel fogadta el az öreg ur a megtisztelő állást s egészen a betegsége kezdetéig kezelte a társulat vagyonát. Körülbelül egy év előtt kínos betegség döntötte ágyba, melyből egészen felgyógyulni nem tudott, sokat szenvedett, míg végre tegnap reggel befejezte sokat hányatott életét. Városunk egy igazán derék, talpig becsületes s a közügyek iránt érdeklődő férfit veszített el benne, a ki igazán megérdemli a kegyelet adóját.

A család által kibocsátott gyászjelentés a következő:

Öz. Varga Akosné, ezül. fenyődi Fenyő Zsuzsanna és fia Akos, a boldogult testvérek Varga Elek és Varga Miksa, továbbá a többi rokonok nevében is mély fájdalommal jelentik a jó férj, apa, testvér és rokonnak **Varga Akosnak**, a Biharmegyei Takarékpénztár nyugalmazott pénztárnokának folyó hó 27-én, d. e. 10 órakor, hosszas szenvedés után életének 68-ik, boldog házasságának 23-ik évében történt gyászos elhunytát. A drága halott földi maradványai folyó hó 27-én, délután 4 órakor fognak Szent János-utca 57. számú saját házából a róm. kath. egyház szertartása szerint az olasz-i nagytemetőben örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szent miseadózat

folyó hó 30-án, d. e. 10 órakor fog a Premonstreiak templomában az egek Urának bemutatni. Mely végültszességételre az elhunyt rokonai, barátai, ismerősei tisztelettel meghívotnak. Nagyváradi, 1902. június 27. Aldás és béke legyen porai felett!

* **Megfelelőbeztetett közgyűlési határozat.** **Rimanóczy Kálmán** építész ajánlatára Nagyváradi város törvényhatósága elhatározta, hogy az építés alatt álló új városháza fedélszerkezetét az eredeti tervben kitüntetett lapos tető helyett a csinosabb mansard-tetővel építteti. Az ezáltal felmerülő költségtöbblet 4383 korona. A közgyűlés ezen határozata ellen **Szokoly Tamás** törvényhatósági bizottsági tag fellebbezést nyújtott be, amelyben a változtatást feleslegesnek mondja.

* **Ismét kutyakomédia.** A Bémer-téri Grünwald-házban kézbesítés alkalmával **Polcz Lajos** rendőrt az udvaron egy kutya megmarta. A kutyát a gyepmester befogta s kiszállította a gyepre. Mivel ezuttal is több panasz merült fel az ebtartó gazdák ellen, ujjalag és ismételtelen felhívja a főkapitány a város lakosságát az ebtartási utasítás szigorú betartására, annyival is inkább, mivel mindazon ebtulajdonosok, kiknek kutyáját kóborlásban a gyepmester befogja és kiirtja, a haladéktalanul megindítandó kihágási eljárás során 100—200 korona pénzbüntetéssel is sújtatnak. Ilyen megtorló eljárások már is folyamatba tétettek.

* **A beszállásolási szabályrendelet.** Nagyváradi város törvényhatósági bizottsága, hosszas tervezet után megállapította a katonai beszállásolásra szóló szabályrendeletet, amely azt czélozza, hogy a polgárság lehetőleg megkíméltesse a katonai beszállásolásokkal járó zaklatások és kellemetlenségektől. A belügyminiszter azonban nem hagyta jóvá a szabályrendeletet, hanem több rendbeli pótlás végett visszaküldötte a városhoz.

EGYESÜLETEK.

A Nagyváradi Jogászegylet vitaestélye. A Nagyváradi Jogászegylet ma délután 5 órakor fogja a törvényszéki palota első termében. A törvénytelen gyermekek jogi helyzetéről szóló nagyérdékű vitát folytatni és befejezni. A Jogászegylet tagjain kívül az más érdeklődőket is szíveven lát a vitaestélyen.

TANUGY.

Beiratások a helybeli prem. r. főgymnasiumban. Hirdetés. A nagyméltóságú m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak 50667. sz. a. kelt rendelete értelmében a a nagyváradi prem. rendi főgymnasiumban az 1902—3. tanévre az előzetes beiratások a következő sorrendben fognak megtartatni:

Június hó 30-án II. A) és B) és IV. osztályu r. k. vallásu és helybeli illetőségűek 9—12 óráig.

Julius hó 1-én III. A) és B) oszt. 9—12-ig.

Julius hó 2-án az I. A) és B) osztály első sorban a róm. kath. vallásu és helybeli illetőségűek 9—12 óráig.

Nagyváradi, 1902. június hó 27-én

Az igazgatóság.

A beírások az állami főreáliskolában a jövő iskolai évre f. év. jun. 30. és jul. 1-én, továbbá szept. 1., 2., 3.-án lesznek Tekintettel arra a körülményre, hogy az I. osztályból az idén is több tanuló kiszorult ajánlatos a mentől előbb való jelentkezés. A

beiratáskor az iskolai bizonyítványon kívül a születési és az oltási bizonyítványt is fel kell mutatni.

Nagyváradi, 1902. jun. 27.

Az áll. főreáliskola igazgatósága.

TAVIRATOK.

A király utazása.

Bécs, június 27. A király ma reggel Lajtha-Bruckba utazott, hogy szemlét tartson a második táborozási időszak csapatai fölött.

Lajtha-Bruck, június 27. A király **Rajner** főherczeggel, **Beck** báró vezérkari főnökkel és az idegen katonai attasékkal ideérkezett. Ő felsége első sorban szemlét tartott az 1. és 4. bosnyák gyalogezreden és nagyon megdicsérte a csapatokat. Azután a 14. hadtest tüzérségi ezredet szemléltette meg a király, majd megnézte a **Hinterstoisser** százados parancsnoksága alatt álló léghajózási osztályt. Délután a lövőiskolát nézi meg a király.

Bécs, június 27. A király július 2-án két hónapra Ischbe utazik. Odautaztában ő felsége jelen lesz a császárjubiläum emlékére **Mauerhach-Öhlingben** épített gyógy- és tápintézet ünnepies megnyitására. (M. T. I.)

Máv. munkások és horvát diákok.

Zágráb, június 27. Keddre virradó éjjel tizenkét államvasuti munkás és négy egyetemi hallgató között véres veszekedés volt. A vasuti munkások közül heten részint súlyosan, részint könnyen megsérültek. A diákok csak könnyű sérülést szenvedtek. A járásbiróság tegnap két diákot két-két heti elzárásra ítélte, a másik kettő még nem került meg. (M. T. I.)

A Forgách-ügy a járásbiróság előtt.

Budapest, június 27. (Saj. tud. távir.) **Forgách** Antal gróf a büntető járásbiróságnál feljelentette **Berchtoldot** és **Madách Imrét**, kik becsületszavának megszegésével, adósságainak letagadásával és hamis esküvéssel vádoltak. A tárgyalás mára volt kitűzve. Azonban elhalasztatott, mert előbb **Berchtoldnak** **Forgách** elleni hamis esküvésért beadott panaszát kell elintézni. Hir szerint **Forgách** beadta lemondását tartalékos tiszti rangjáról.

A Panama-társaság ügye.

Washington, június 26. A kongresszusnak mind a két háza elfogadta a Panama-társaság birtokjogainak esetleges megszerzéséről szóló törvényjavaslatot, a mely azt rendeli, hogy ha a kormány bírósági hivatalnokai úgy döntenek, hogy lehet biztos czimeket szerezni a Panama-társaság birtokjogai megszerzésére az elnök 40 millió dollárért vegye meg a társaság jogait. Ha ilyen biztos czimek el nem érhetők, rendelje el az elnök a **Nikaragua-csatorna** építését, a mely célra 130 millió dollár értékű 2 százalékos aranykötvény adandó ki. (M. T. I.)

A porta és Tripolisz.

Konstantinápoly, június 26. A porta körjegyzéket intézett nagyköveteihez, a melyben érvényesíti Tripolisz birtokára való jogát és a hatalmának ebben a kérdésben való állásfoglalásáról jelentéseket kér. (M. T. I.)

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.